

BINNENLAND

Platteland schiet de stad te hulp

Een groep bestuurders en wetenschappers wil de verbinding tussen stad en platteland herstellen. Daarbij moeten ingesloten denkvormen onder planologen over stad en 'restruimte' op de schop. Besluitvorming over herbestemming van de terreinen van geruimde nertsfarms, bijvoorbeeld, duurt nu te lang. In Noord-Brabant werken overheden, bedrijven, organisaties en particulieren ondertussen al aan het Van Gogh Nationaal Park.

 PAGINA 18

De Veluwe, het Lauwersmeer en de Biesbosch krijgen er een concurrent bij: in Brabant werken overheden, bedrijven, organisaties en particulieren aan het Van Gogh Nationaal Park, gelegen in het gebied tussen Eindhoven, Den Bosch, Waalwijk en Tilburg.

Hoewel het park nog in oprichting is, zijn de ambities groot. 'Hier wordt oud land met prachtige natuurgebieden, cultuurlandschap en het erfgoed van Vincent van Gogh gekoesterd en zorgt innovatie met de spirit van Van Gogh voor een toekomstbestendig landschap dat oplossingen biedt voor hedendaagse, maatschappelijke vraagstukken', meldt de website vangoghnationalpark.com.

Het concept, waarbij vanuit het totale gebied wordt gekeken in plaats van de grootsteden, is niet zomaar een toeristisch dingetje, maar bittere noodzaak, vertelt de burgemeester van Eindhoven, John Jorritsma. 'De opgave voor de komende jaren in onze regio is enorm. Vergrijzing, sociale cohesie, klimaat en de doorwoekerende ondermijning in stad én platteland. Tot 2026 moeten wij in de stad Eindhoven zo'n 4000 woningen per jaar bouwen om de eerste behoefte op te vangen. En voor 2040 hebben we in Eindhoven én de regio de opdracht om 62.000 woningen te bouwen.'

De urgentie voor een regionale, gebiedsgerichte aanpak is groot, zegt de Eindhovense burgemeester: 'De stad kan het niet alleen. Ik zie de stadstaat voor me als één lichaam; de stad is het economisch hart en daarom hebben we de longen, de nieren en de lever. Het vraagt om een actieve coalitie tussen stad en platteland. Dat kan op verschillende manieren.'

PLATTELAND IN OPKOMST

De Brabantse inspanningen staan niet op zich. Jorritsma laat zich adviseren door een aantal gelijkgezinden. Onder meer door Rijksbouwmeester Floris Alkemade en hoogleraar gebiedsontwikkeling en oud-staatssecretaris Co Verdaas. De gesprekken zijn mede tot stand gekomen door oud-voorzitter van de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie

Eindhoven vanuit de lucht. Het Van Gogh Nationaal Park moet doorlopen tot in de Brabantse steden. De verbinding tussen stad en platteland moet worden hersteld. FOTO: YOUR CAPTAIN/ANP

ritsma geeft een voorbeeld: 'Door de ontruimingen wegens een besmetting staan er nu al meer dan twintig nertsfarms leeg. Wat ga je met die terreinen doen? Het duurt nu veel te lang voordat je een bestemmingsplan hebt om bijvoorbeeld te mogen bouwen. Je bent altijd afhankelijk van de langzaamste bestuurslaag. Dat moeten we zien te doorbreken.'

Is het platform Renaissance van het platteland niet gewoon een uitgekookt plan van uit hun jasje groeiende steden om op een makkelijke manier ruimte af te snoepen van het platteland? Veel dorpen staan nu al niet te popelen om de 'energieboer' van de stad te worden.

Alkemade: 'Het mag natuurlijk geen vrijbrief worden om de buitenruimten vol te leggen met zonneparken en windmolens.' Jorritsma vult aan: 'De nadruk ligt wat ons betreft op de wederkerigheid en solidariteit.'

Het kan, zeggen de initiatiefnemers en noemen ter illustratie de manier waarop de regio's aan het werk zijn gezet om de klimaatdoelen te behalen. Nederland is door het vorige kabinet opgedeeld in dertig energieregio's. Zij staan tussen de provincie en de gemeenten in en worden geacht een verbindende rol te spelen tussen bedrijfsleven, milieuorganisaties en burgerinitiatieven.

MEER BOEREN

De regio Amersfoort, bijvoorbeeld, heeft zich ten doel gesteld in 2030 de CO₂-uitstoot met 49% verminderd te hebben. De gemeenten hadden altijd al wel een goede samenwerking, maar die is nu uitgebreid met de provincie Utrecht, netbeheerder Stedin en het waterschap Vallei en Veluwe. Het conceptplan is inmiddels door alle partijen goedgekeurd en moet de komende jaren worden gerealiseerd.

Oud LTO-voorman Hans Huijbers ('Ik noem mezelf liever boer uit de Kempen') ziet ook elders geslaagde projecten. 'Nu al is al bijna 50% van de dagzorg verschoven van de stad naar de buitengebieden.'

Huijbers ziet voldoende mogelijkheden op andere terreinen de sociale cohesie tussen stad en ommeland terug te brengen. 'De vraag die daarbij hoort, is: hoe krijgen we zo snel mogelijk niet minder, maar juist méér boeren: zorgboer, klimaatboer, biodiversiteitsboer, noem maar op.'

Verdaas is optimistisch over de kans van slagen. 'Het is een puzzel, maar laten we niet vergeten dat we al eeuwen laten zien dat het mogelijk is. We hebben nu een generatie planologen die opgeleid is om het platteland als een soort restruimte te zien. Als je op een bepaalde manier hebt leren kijken, moet je het soms weer afleren. De verwevenheid tussen stad en ommeland is zo evident.'

LASTIGE BESTUURSLAGEN

De vraag blijft waarom er weer een apart platform nodig is. Ligt het niet meer op de weg van bijvoorbeeld de provincies om hierin het voortouw te nemen?

Huijbers: 'Er moet doorzettingsmacht komen. Hoe het er precies uitziet, moeten we bekijken. Maar er moet wel iets fundamenteels veranderen. We hebben nog steeds de crisis-herstelwet uit de vorige crisis waarmee projecten naar voren gehaald kunnen worden door kortere procedures. Daar zouden we nu goed gebruik van kunnen maken.'

Renaissancelid Gerard van Santen, in het dagelijks leven bestuurder van een coöperatie, vult aan: 'Bestuurslagen maken niet het verschil, mensen wel. Bovendien maak je het draagvlak groter als de oplossing door burgers wordt gedragen.'

BINNENLAND

De stad kan het niet meer alleen, het platteland komt op

Nederland is groot genoeg om de woningnood op te lossen en de klimaatopgave aan te kunnen. Als we de ruimte buiten de steden maar beter gebruiken. Dat stelt het platform Renaissance van het platteland, een groep bestuurders en wetenschappers. 'Gebruik de boerenslimheid.'

Hans Huijbers. Hij is een van de initiatiefnemers van het platform Renaissance van het platteland met als doel 'de verbinding tussen stad en platteland te herstellen'. Binnenkort bespreken ze hun ideeën met de Tweede Kamer.

KAALSLAG IN DE STAD

Zeker sinds corona staat het ommeland weer meer in de belangstelling. Het is er rustig, de woningen zijn nog betaalbaar en ervan uitgaande dat we de komende jaren veel meer thuiswerken is de filedruk lager waardoor woon-werkverkeer minder tijdrovend wordt. Tegelijkertijd zien de steden de problemen op zich afkomen.

Een enkele wethouder maakt zich nu al zorgen over een mogelijke kaalslag in zijn stad. De Rotterdamse wethouder Arjan van Gils (D66) stelde het vorige maand in het FD scherp: 'De toekomst van de stad staat op het spel. Als de crisis langer aanhoudt, kan het zomaar zijn dat mensen massaal de stad uit trekken. Dan ondert de bodem onder de leefbaarheid uit.'

Reden te meer, aldus het platform Renaissance, dat stad en platteland de handen ineen slaan. Alkemade benadrukt dat de doelstellingen aansluiten bij Panorama Nederland, een toekomstverkenning voor de ruimtelijke inrichting van Nederland. 'De Randstad als vanzelfsprekend antwoord op alle vragen is

achterhaald. Voor alle grote thema's van onze tijd zie ik een hoofdrol voor het platteland.'

Alkemade benadrukt dat er geen objectief beste inrichting van Nederland bestaat. 'Anders hadden we die allang bedacht. Belangen en inzichten veranderen voortdurend.' In plaats van het conflict te zoeken, stelt hij voor de bewoners van de agrarische gebieden bij de besluitvorming te betrekken. 'Dat boeren naar het Binnenhof trekken, is een logisch gevolg van de oplopende druk op de beschikbare ruimte. Ik zou zeggen: maak gebruik van de boerenslimheid en er gebeurt iets moois.'

In Nederland domineren de grote steden en de Randstad nog steeds te veel de agenda en begroting van ons land: twee derde van de landelijke budgetten gaat naar de stad, terwijl er maar een derde van de bevolking woont en werkt. Die verhouding moet anders, vinden de leden van het platform.

BESTEMMING NERTSFARMS

Steden hebben er enorm baat bij als het platteland zich sterker positioneert, denkt Co Verdaas: 'Zo'n vijftien jaar geleden dachten we dat Nederland af was. Door alle nieuwe opgaven is die gedachte achterhaald. Maar we hebben geen nieuwe landwinning op stapel staan, dus we moeten het doen met de ruimte die we hebben.'

Elkaar sneller weten te vinden om besluiten door te drukken heeft grote voordelen. Jor-

'Vijftien jaar terug dachten we dat Nederland af was. Dat is achterhaald'

Co Verdaas
hoogleraar gebiedsontwikkeling

'Voor alle grote thema's van nu zie ik een hoofdrol voor het platteland'

Floris Alkemade
Rijksbouwmeester

In het kort

- Een groep bestuurders en wetenschappers wil de verbinding tussen stad en platteland herstellen.
- Daarbij moeten ingesleten denkvormen onder planologen over stad en 'restruimte' op de schop.
- Besluitvorming over herbestemming van de terreinen van geruimde nertsfarms, bijvoorbeeld, duurt nu te lang.